

Waversebaan 25 , Oud-Heverlee

Programma van Maatregelen

Auteur:

J. Siemons

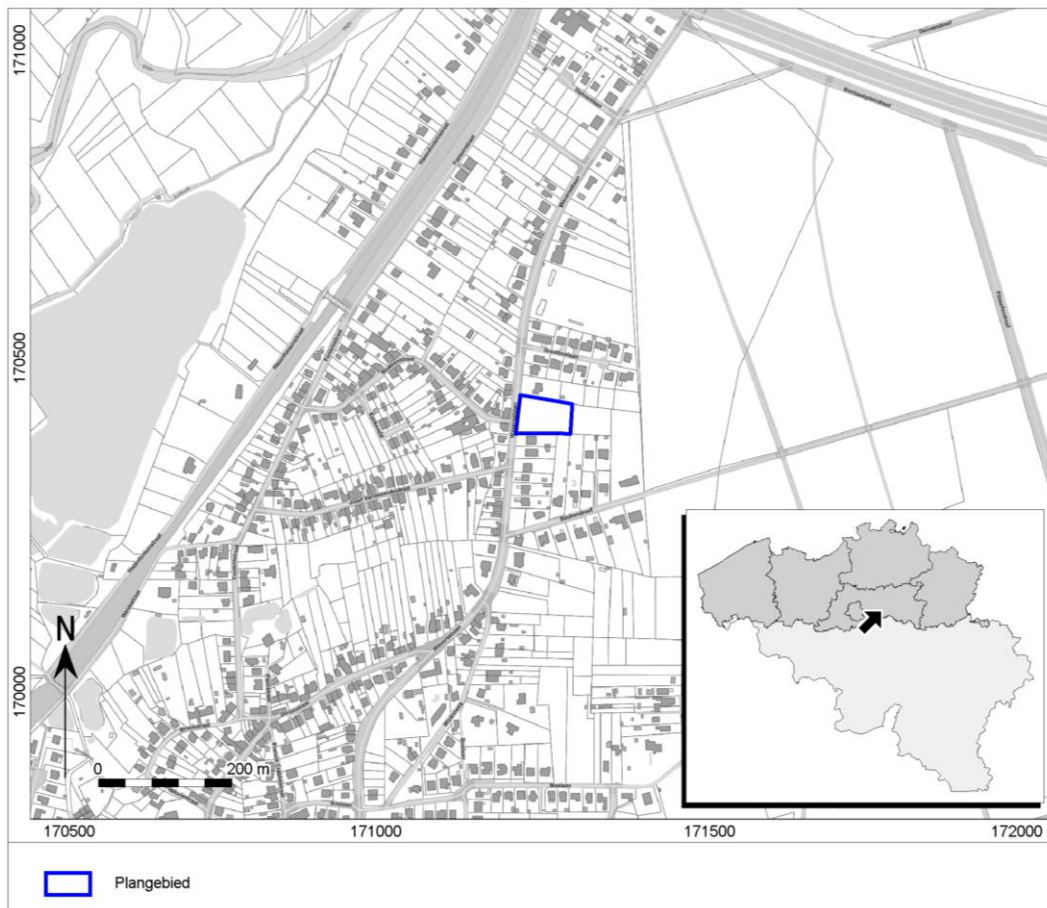
Autorisatie:

B. Weekers-Hendriks (OE/ERK/Archeoloog/2016/00095)

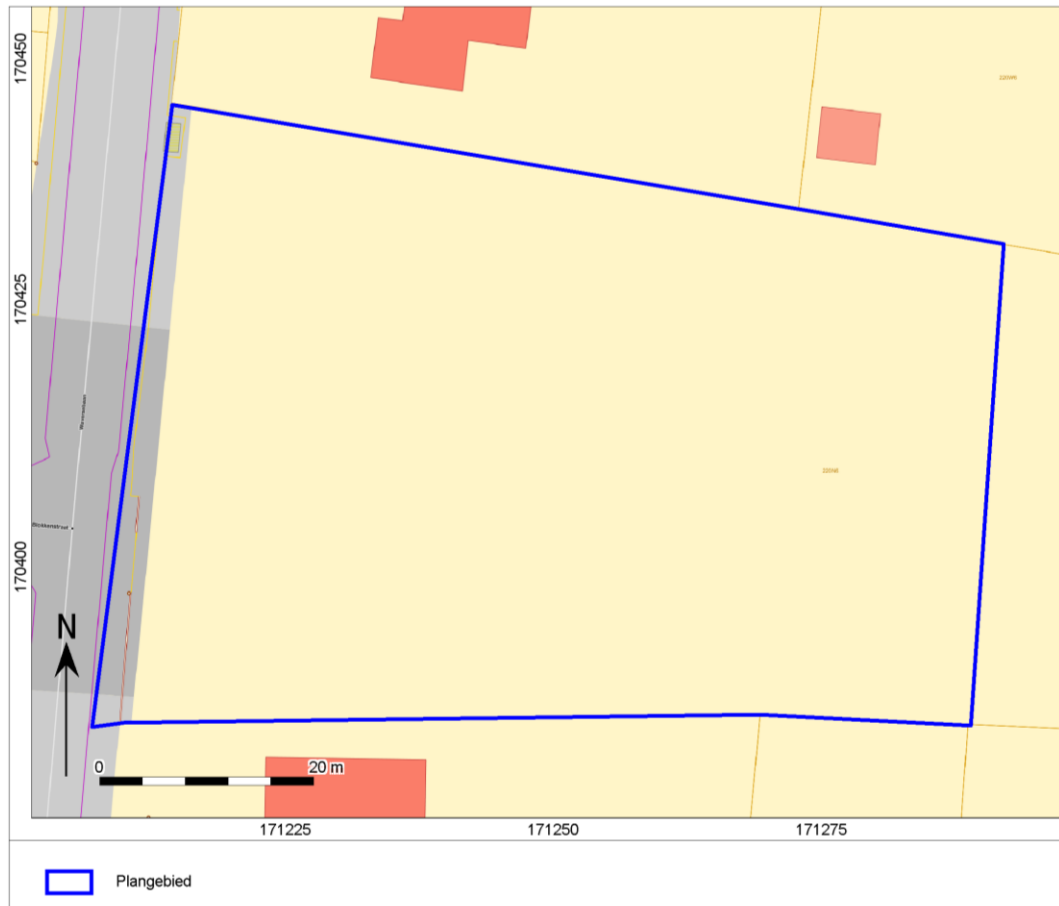
1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in januari 2020 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Waversebaan 25, Oud-Heverlee (afb. 1 en 2). De nota bestaat uit een landschappelijk bodemonderzoek (prospectie zonder ingreep in de bodem) en een proefsleuvenonderzoek (prospectie met ingreep in de bodem). Het is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen verkaveling van het plangebied, gelegen aan de Waversebaan, ter hoogte van het kruispunt met de Blokkenstraat.

De nota volgt op een reeds bekrachtigde archeologienota, uitgevoerd door Ruben Willaert bvba in maart 2019.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB).

2 Uitgevoerd vooronderzoek

2.1 Resultaten van het bureauonderzoek

Op het plangebied of belendende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. Aan de overzijde van de Waversebaan, langs de Blokkenstraat werd recent een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI 219507). Tijdens deze terreininventarisatie werden geen relevante sporen waargenomen, een groot deel van het bodemarchief was er reeds geroerd.¹ Ongeveer 2 km ten noorden van het onderzoeksgebied, aan de overzijde van de Dijle, werden in 2008 resten van een Romeinse villa gemeld (CAI 20089). Overige gekende waarden aangeduid op het kaartblad van de CAI zijn vooral indicatief van aard. Enerzijds wijzen cartografische indicatoren op de aanwezigheid van laatmiddeleeuwse en vroegmoderne hoeves en andere infrastructuur. Ook worden in de vallei van de Dijle restanten van de KW-stelling of zogenaamde “weerstandstelling” aangegeven. Deze stelling werd opgericht tussen 1939 en 1940 en vormde de verbinding tussen de stelling van Antwerpen en de forten van Namen. Ze bestond uit een aaneenschakeling van bunkers, versperringen en anti-tankgrachten.

¹ De Raymaeker A., 2017.

Relevanter voor het plangebied is echter de (vermoede) aanwezigheid van verschillende Romeinse tumuli in het Heverlee-bos. Deze lijken zich voornamelijk op hoger gelegen delen van het landschap te bevinden. De uitgestrektheid van dit grafveld is echter ongekend. Mogelijk strekt deze funeraire ruimte zich verder uit dan de grenzen van het bos. Ook wordt in de ruime omgeving, op basis van luchtfotografische prospectie, de aanwezigheid van bronstijdgrafheuvels vermoed. Toevalsvondsten en artefacten gerecupereerd bij veldprospecties wijzen op menselijke aanwezigheid in het (finaal-) paleolithicum, neolithicum, Romeinse periode en de middeleeuwen in de ruime omgeving.

Cartografische bronnen situeren het onderzoeksgebied op de westelijke rand van het Heverlee-bos. Op de Ferriskaart is het terrein integraal ingekleurd als bosgebied. De 19e-eeuwse bronnen geven weinig tot geen informatie omtrent het landgebruik. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied wordt geen bebouwing weergegeven. De orthofotosequentie geeft ook quasi geen evolutie weer, het terrein is de voorbije decennia bebost.

Op basis van de beschikbare gegevens bestond de verwachting uit zowel vondsten- als sporenarcheologie. Het advies was om een landschappelijk booronderzoek uit te voeren om de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Hieruit konden dan nog archeologische boringen met eventueel proefputten geadviseerd worden. Om de sporenarcheologie te onderzoeken was ook een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

2.2 Resultaten van het landschappelijk booronderzoek

Het landschappelijk bodemonderzoek werd uitgevoerd om inzicht te krijgen in de bodemopbouw. Hiertoe zijn er in een grid van 30 x 25 meter over het plangebied in totaal 4 boringen gezet. Er werden twee bodemprofielen aangetroffen. Bodemprofiel 1 bestond uit een droge zandleembodem met colluviale hellingsafzettingen. Bodemprofiel 2 bestond uit een AC-profiel, waarbij de C-horizont op ongeveer 30 cm voorkwam. Alleen in boring twee werd bodemprofiel 2 aangetroffen.

Vanwege het volledig ontbreken van (restanten van) een bodem en het voorkomen van colluvium, is het echter aannemelijk dat een eventuele steentijd artefactensite door hellingerosie niet meer in situ aanwezig zijn of slechts dermate beperkt dat het kennispotentieel nihil is.

Sporensites uit het Neolithicum en later kunnen op basis van de veronderstelde datering in principe voorkomen in de top van de colluviale afzettingen (pakket 1.3 van basisprofiel 1) en löss afzettingen (pakketten 2.3 en 2.4 van basisprofiel 2). Eventuele sporensites kunnen gevormd zijn na en/of tijdens hellingerosie, maar het is ook mogelijk dat ze zijn aangetast door deze erosie. Deze aantasting kan echter dermate beperkt zijn dat er nog spoorrestanten aanwezig zijn met kennispotentieel.

. Aan de hand van het landschappelijk booronderzoek werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

2.3 Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

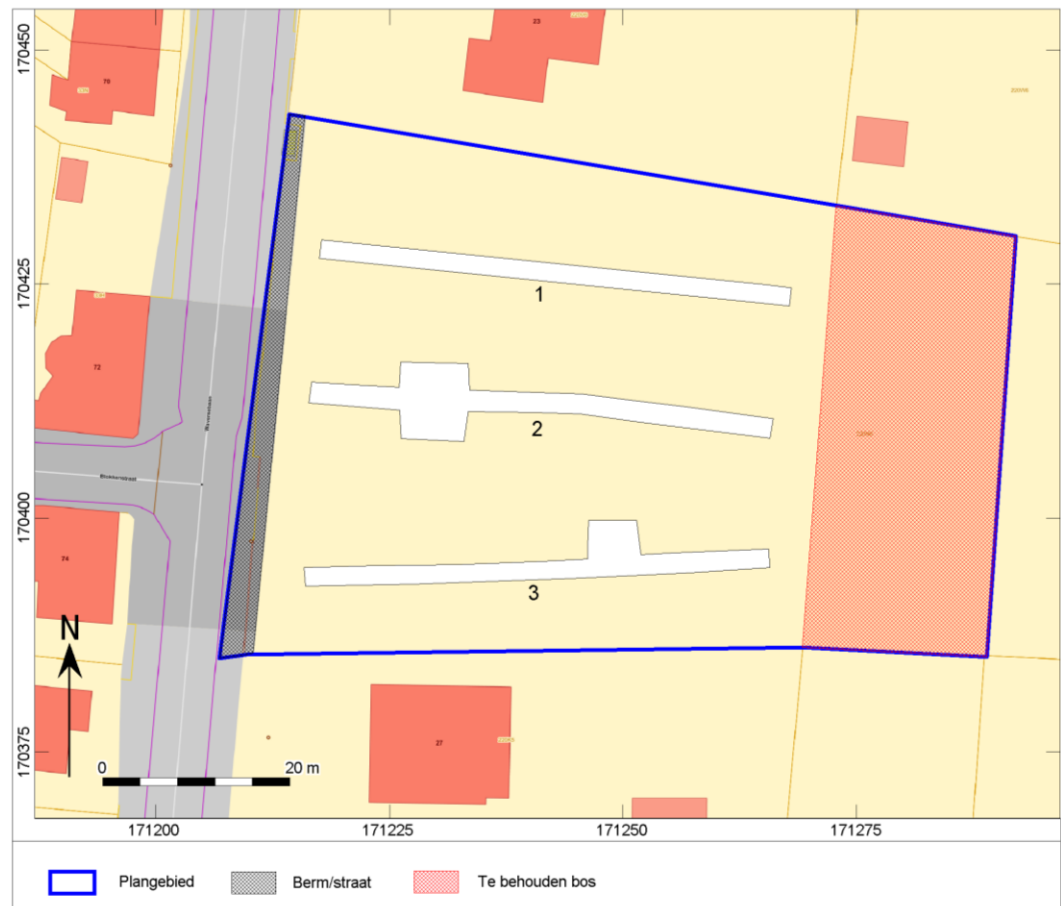
Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd om na te gaan of er archeologisch relevante sporen vanaf het Neolithicum tot en met de late middeleeuwen voorkomen in het plangebied.

Om een betrouwbaar beeld te kunnen vormen van de aanwezige archeologie binnen het plangebied, diende een oppervlakte van ongeveer 12,5% worden onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters. Er is gekozen voor dit percentage omdat op die manier genoeg oppervlakte onderzocht kon worden om een goede archeologische verwachting te bekomen van het plangebied. Naast de sleuven, die 10% van de oppervlakte beslaan, is er ruimte voorzien voor 2,5% in de vorm van kijkvensters, dwarssleuven of volgsleuven.

In totaal werden er 3 proefsleuven van 2 x 70 meter gepland op een terrein van 4096 m².

Ze beslaan een totale oppervlakte van 300 m², wat overeenkomt met ongeveer 9,5% van het nieuwe plangebied (3149 m²). Verder is er nog ruimte voor ongeveer 3% van het plangebied om extra kijkvensters te plaatsen waar nodig. Door een plannenwijziging (zie paragraaf 2.4) zijn de proefsleuven ingekort tot een lengte van 50 meter. Hierbij werd de spreiding en oriëntatie van de sleuven behouden.

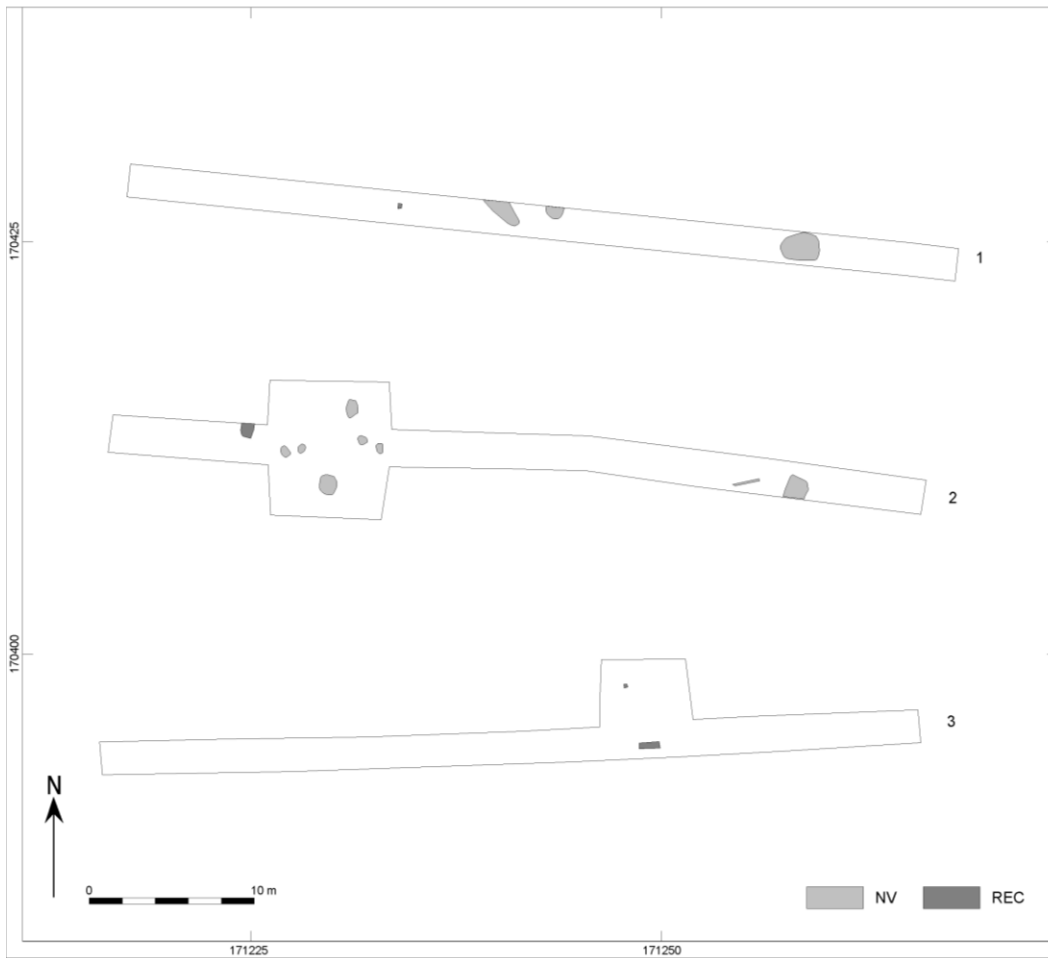
De tussenafstand tussen de sleuven bedraagt ca. 14 m waardoor de sleuven maximaal gespreid worden.

Afb. 3. Aangelegd puttenplan.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn geen indicaties gevonden dat in het plangebied nog archeologische sporen aanwezig kunnen zijn. Er werden namelijk alleen natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen aangetroffen binnen het plangebied. Gezien de afwezigheid van archeologisch relevante sporen heeft het plangebied slechts een minimaal potentieel op kennisvermeerdering. Een kosten-batenanalyse zorgt ervoor dat nader onderzoek zeer geringe of zelfs geen kenniswinst zal opleveren.

Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert daarom geen vervolgonderzoek van het plangebied. Het proefsleuvenonderzoek vormt daarmee het einde van het archeologisch onderzoek op het terrein aan de Waversebaan in Oud-Heverlee.

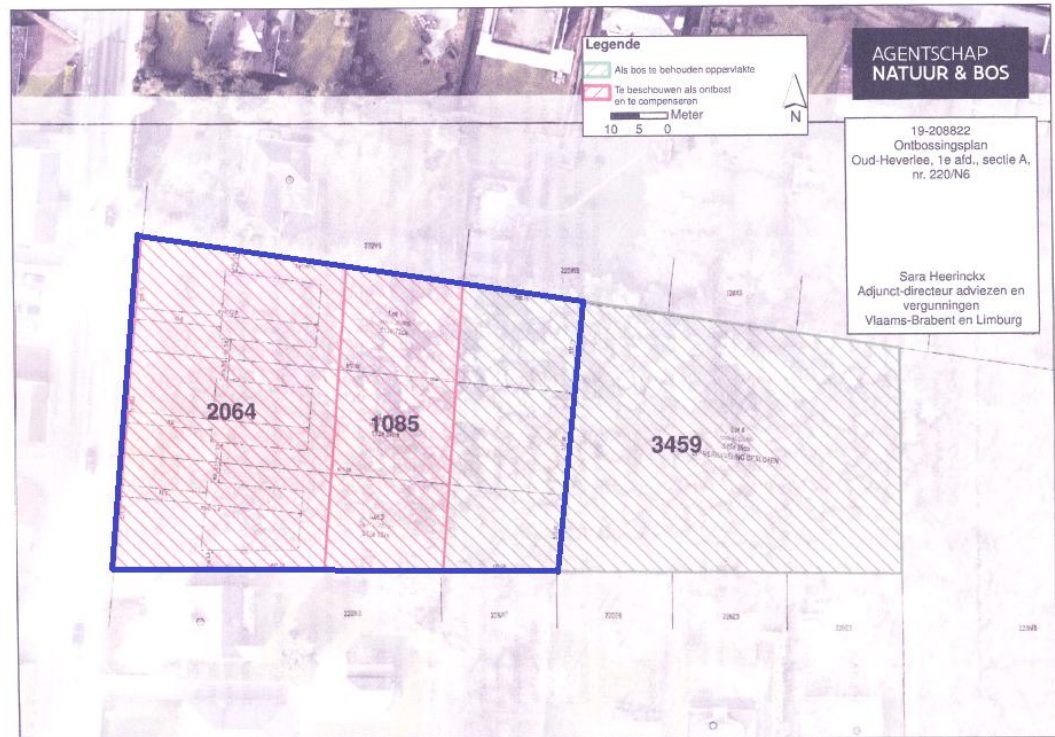

Afb. 4. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek.

2.4 Geplande werken

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 3 loten langsheen de Waversebaan te Oud-Heverlee.

Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, gepaard gaande met het nodige werfverkeer en de mogelijke toekomstige ingrepen in de individuele kavels het potentieel archeologisch erfgoed over het volledige plangebied zullen verstoren. Bijgevolg wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale verstoring van het terrein.

Afb. 5. Geplande werken nieuwe situatie.

De verkaveling wordt gerealiseerd in de vorm van drie nieuwbouwlotten. Hierbij komen de huizen in het westen aan de straat te staan en wordt het deel in het oosten tuin.

Anders dan dat in de archeologienota opgenomen is, wordt een deel van het plangebied niet meer verkaveld maar wordt het behouden als bos. Het gaat hierbij om een oppervlakte van 947 m².

Op afbeelding 4 is deze nieuwe situatie beschreven, met in het blauw het oorspronkelijke plangebied en in het rood de zone die verstoord wordt.

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.5 Bepaling van de maatregelen

Op basis van het bureauonderzoek is er sprake van een archeologische verwachting voor de periodes van het Laat-Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. Deze verwachting is gebaseerd op de landschapsgenese van het plangebied, de daarmee samenhangende bewoningsgeschiedenis en de aanblik van het plangebied op geraadpleegd historisch kaartmateriaal.

Omdat er een potentieel aan archeologisch waardevolle contexten was, is een landschappelijk booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden er een aantal boringen gezet om de bodemopbouw en verstoring van het plangebied vast te stellen. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er enkele sleuven uitgegraven om uitspraak te doen over de aanwezigheid van archeologische sporen. Tijdens dit onderzoek bleek dat het plangebied geen archeologisch relevante sporen en structuren bevatte. Er werden alleen natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen gevonden. Deze sporen bieden weinig potentieel op kennisvermeerdering.

Vervolgonderzoek in het plangebied biedt daarom weinig tot geen potentieel voor kennisvermeerdering. Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven. Daarmee vormt het prospectief onderzoek met ingreep in de bodem (in de vorm van proefsleuven) het einde van het onderzoek voor het plangebied aan de Waversebaan in Oud-Heverlee.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.